

התקופה האחרונה

24
שעות

4

| יואב בירנברג

קשה להפריז בסיפור ההצלחה של יעל רונן: הבמאית הישראלית נחשבת כיום לאחת היוצרות המוערכות בגרמניה. בראיון ל"ידיעות אחרונות" היא מדברת על הדרך לפסגת הבמה ועל הפרידה מהבעל יוסף סוויז. "עברנו טלטלה עם המעבר לברלין, הזוגיות שלנו לא צלחה אותה"

קודם נכבוש את ברלין

נפסגה

עם שורה של פרסים, ביקורות מפרגנות ומחמאות מנשיא גרמניה: הבמאית יעל רונן הפכה לאחד השמות הכי חמים בתיאטרון בברלין. בראיון בלעדי היא מדברת על סוד ההצלחה שלה, על האכזבה מישראל ועל הפרידה מהבעל, יוסף סוויד. בשבוע הבא תציג גם אצלנו את המחזה המצליח שלה, "מכנה משותף"

יואב בירנברג

אקטואלית גם למה שקורה בישראל. מתוך המחזה, "מכנה משותף"

מית יותר מהתקופה שבה עברתי כאן. אני מקווה שאני טועה, אבל אני חוששת שזה המצב."

אני לא כזאת אקזוטית

רונן, 39, בתם של אילן רונן, המנהל האמנותי של הבימה ואשתו רחל, נחשבה מאז החלה את הקריירה שלה בארץ כקול אמיץ ומיוחד, אחת שלא חוששת לבטא את דעותיה הפוליטיות והחברתיות לא רק על הבמה. לפני כשלוש שנים החליטה, יחד עם בן זוגה לשעבר, יוסף סוויד, לקחת את בנם הקטן, אלכסנדר, ולעבור לגרמניה.

אלכסנדר, הבן שלה ושל יוסף סוויד כבר בן שש. "יש בגרמניה מערכת חינוך מאוד תומכת, שהילד יכול להיות בה, כל יום, בחינם, עד ארבע, ומדי פעם גם אמו שלי באה לעזור", היא אומרת. "אלכסנדר כבר לא תינוק, ולהתמודד עם גידול של ילד אחד זו לא משימה בלתי אפשרית יותר מאשר בארץ. הרבה פעמים, כשהעבודה שלי או של יוסף מחוץ לברלין, אנחנו צריכים לעשות תורנות מי עובד מחוץ לברלין. לכן הגבלתי את עצמי לעבוד רק פעם בשנה מחוץ לברלין".

ומה עם הגעגועים להורים? לחבר-רים בארץ?

"קיימים, מבקרים בארץ כש-קר כאן, ומביאים את ההורים לבקר כמה שאפשר".

עניין הישראליות שלך זוכה לבתורות בגרמניה?

"לא באופן בולט. הוא עולה רק אם יש לזה איזשהו קשר לנושאים של החצונה. אבל הפרספקטיבה שלי כישראית לית תמיד קיימת, אני לוקחת אתי את הזהות שלי כישראית לכל מקום. בתיאטרון הגורקי עובדים הרבה מאוד אנשים שהם או הוריהם היגרו לגרמניה, כך שזה שאני ישראלית נתפס כמו משהו טבעי. מהבחינה הזאת הנוכחות שלי בתיאטרון לא כזאת אקזוטית. שחקן סורי ששיחק בפרויקט שלי הוא חיה הרבה יותר אקזוטית. הוא ברח לגרמניה בזמן המלחמה, מאוור שנמצא בשליטת דאעש".

לא רק הקריירה המשגשגת של רונן עשתה כותרות באחרונה, גם הפרידה שלה מיוסף סוויד אחרי שנים ארוכות של זוגיות, והרומן של סוויד עם חברתו החדשה, עדי שילון. "החיים שלי ושל יוסף עברו שינויים וטלטלה גדולים במעבר שלנו לברלין", אומרת רונן. "הרגשנו שהזוגיות שלנו לא צולחת את זה וכל אחד המשיך בדרכו. למה? כי השתנינו נורא. היה משהו שתבע מאיתנו שינוי גדול ולא הצלחנו להשתנות יחד".

"לשמחתי, הצלחנו לשמור על חברות, אנחנו עדיין מצליחים לגדול ביחד ולהשתנות כהורים, ועכשיו כשותפים לדרך. אפילו כשותפים אמנותיים. את העבודה האחרונה עשינו ביחד למרות שהיינו כבר אחרי הפרידה, וזה לא השפיע עליה. להפך, זה היה תהליך טיפולי לשנינו. אנחנו מנסים באמת לשחרר אחד את השני באהבה. בגלל שאנחנו אוהבים, אנחנו רוצים לתמוך אחד בשני במקומות שבהם אנחנו יכולים לצמוח ביחד, ולשחרר אחד את השני במקומות שבהם אנחנו לא יכולים לעזור זו לזה".

זה מן הסתם היה תהליך קשה מאוד. "שום פרידה היא לא תהליך נעים, אין מה לעשות. אומרים שלפעמים צריך לדעת גם ממי להיפרד, לא רק עם מי להתחתן, או אני חושבת שמצאתי והצלחנו להיפרד אחד מהשני באהבה". הנישואים שלכם סימלו לגבי רבים את האפשרות לדו-קיום.

"אנחנו עדיין בדו-קיום, ומגדלים ביחד ובאהבה יחד. בהפקה האחרונה שלנו אנחנו מתעסקים בפרידה. הדמות של הבחורה בהצגה אומרת: 'הפרידה שלנו היא לא רקע פוליטי. לא בגלל שאני יהודייה

שהבמאית יעל רונן עברה לע"כ בוד בגרמניה, היא לא האמינה שתהפוך תוך זמן קצר לאחת היוצרות הנחשבות והמוערכות שם. עבור רונן זה היה ניסיון לבדוק אם היא יכולה לעשות את זה גם מעבר לים. היא לקחה היטב בחשבון אפשרות של כישלון ותרחיש שבו תחזור לישראל תוך זמן קצר. אבל החששות התברו מהר מאוד. קשה להפריז היום במידת ההצלחה של רונן בגרמניה: היא זכתה בשורה של פרסים נחשבים, מונתה לבמאית הבית של תיאטרון הגורקי בברלין, ואפילו נשיא גרמניה ניגש להחמיא למחזה החדש שלה, "מכנה משותף", שאיתו תגיע לישראל בשבוע הבא.

"התחרות פה גדולה", אומרת רונן בראיון בלעדי ל"ידיעות אחרונות", "זה מאוד מחמיא להצליח לבלוט ולא להיבלע. אני חיה עכשיו את החלום האמנותי שלי ומרגישה כרגע שאני נמצאת במקום שיש לי בו את התנאים להגשים את רוב החלומות שלי". כשרונן מדברת על ברלין כמקום שנותן לה את כל האפשרויות להצליח, קשה שלא לחוש בביקורת שיש לה על המצב בישראל. ויש לה ביקורת חריפה.

אחרי הביקור הקצר אצלנו, רונן תחזור שוב לברלין הקריירה. כשהיא מביטה עלינו משם, קשה לה לראות את עצמה חווה רת לחיות בישראל. ולא רק בגלל ההצלחה הגדולה שלה בגרמניה. "היום מאוד קשה לי לראות את העתיד שלי ושל הבן שלי בארץ. אני חייבת להודות שמבחוץ תהליך ההידרדרות של ישראל כדמוקרטיה מתפוררת נראה יותר בהיר וברור. אני לא רואה את עצמי חוזרת לישראל. אני מרגישה שאיברתי את הבית שלי. אני מסוגלת להודות פחות ופחות עם מה שהמקום הזה מייצג".

את אומרת דברים קשים. גם באירופה יש שנאת זרים, פיגועים, ומפלגות ימין קיצוני כמו "החזית הלאומית" שזוכות להצלחה.

"ההצגה האחרונה שלי בגרמניה מתעסקת בגל הפליטים שמגיע לאירופה. יש פערים בלתי נתפסים בדיון שמתנהל עכשיו באירופה על זכויות האדם לבין הדיון בארץ. פעם גוענות, שנאה ופאשיזם היו מוסוים בארץ מתחת לפני השטח, או שהיה סביבם לפחות איהו ערפול של בושה. כיום הם מוצבים בגאון בראש המחנה. עברנו איבוד דרך ואיבוד בושה, ועצוב לי מאוד על זה. אני מרגישה שזה יצר תחושה של זרות ביני לבין מה שפעם זיהיתי כבית שלי. אני לא חותמת קבע על שום מקום מגורים, אבל כרגע אני לא מצליחה לדמיין את העתיד שלי בישראל".

בכל זאת, לא מדגדג לך לחזור לביתך בארץ? "אני מאוד מתגעגעת לשחקנים הישראלים, לעבוד בעברית ולכתוב בעברית. כרגע אני כותבת רק באנגלית והמחזות שלי מתורגמים לגרמנית. מאוד מדגדג לי להתעסק בנושאים ישראלים שקרובים לליבי. אבל קשה לי לחשוב אם הצגה כמו 'פלונטר', שיצאתי בארץ (הצגה שעסקה בסכסוך עם הפלסטינים בהשתתפות שחקנים יהודים וערבים) הייתה יכולה להעלות היום בארץ".

עד כדי כך? "כן, בזמנו הרבה בתי ספר תיכוניים היו מגיעים לראות אותה, ואני לא יודעת אם כיום בתי הספר התיכוניים היו לוקחים את הסיכון הזה. התחושה שלי היא שהמציאות בארץ קשה ופסי-

מה הם היו אומרים: "הצלחה היא לא המפתח לאושר; אושר הוא המפתח להצלחה. אם אתה אוהב את מה שאתה עושה, אתה גם תהיה מוצלח" | אלברט שוויצר

"צריך לדעת גם ממי להיפרד, לא רק עם מי להתחתן". יעל רונן בברלין

והוא פלסטיני. בגלל שאני אישה והוא גבר, זה לא עובד. אם יהיו לנו הודמנויות לעבוד ביחד אני מאמינה שנעשה את זה. אנחנו לא הווג היחיד שנפרה מי שיכול להיפרד, נפרה, זה החיים".

מצאתי בית אמיתי

לעבודה של רונן בתיאטרון הגורקי בברלין, קדמה הצלחה אחרת, המחזה "הכח וינה", שהעלתה בגראץ שבאוסטריה, הצגה בעלת סממנים ביוגרפיים משפחתיים, שבה משחק גם אחיה מיכאל, ושזכתה בפרס הצגת השנה באוסטריה. אבל תיאטרון הגורקי עבוד רונן הוא התגשמות כל השאיפות המקצועיות. "זאת פעם ראשונה בחיי שאני מרגישה שמצאתי בית אמנותי אמיתי, שבו אני יכולה ליצור באופן הכי חופשי", היא אומרת. "ההגדרות של מה יכול להיות מוצג בתיאטרון הרבה יותר רחבות וניסיוניות פה מבארץ. שרמין לנגהוף, שמנהלת את התיאטרון, הגיעה בצעירותה כמהגרת מטורקיה לברלין, והפכה להיות אחד הסמלים הבולטים של המהפכה התרבותית בגרמניה".

גם את זוכה בכותרות, לא רק היא. "התמוז מזלי להיות במקום הנכון בזמן הנכון. הצורה שבה אני רוצה לעשות תיאטרון מתחברת לחזון של האישה הזאת שבעיניי היא השראה גדולה".

המחזה "מכנה משותף", שיועלה כאן בשבוע הבא (בראשון ושני בתיאטרון הקאמר), עוסק בפליטי המלחמה מיוגוסלביה שניצלו מרצח עם ובילדיהם של פושעי המלחמה.

"כבר באודישן גילינו שתי בחורות שמגיעות מאותה עיר במזרח בוסניה", היא מספרת. "אביה של אחת מהן היה במחנה ריכוז ונעדר עד היום. האבא של הבחורה השנייה היה כנראה פושע מלחמה ועמד בראש מחנה ריכוז. שתיהן ברחו בגיל חמש, עם האמהות שלהן, מיוגוסלביה לגרמניה. בהמשך נסענו, כל השחקנים, לבוסניה. ההצגה היא תוצאה של המסע המשותף הזה.

"המעניין מבחינתי היה להשקיף מהצד על סכסוך שהוא גם אתני וגם דתי, אבל לא הסכסוך שלנו ולהי בין איך נראים שם החיים אחרי הפרדה אתנית ומה קורה לצדדים השונים של המתרס כשהם נפגשים על קרקע נייטרלית כמו ברלין. יש בהצגה שחקנית ישראלית (אורית נחמיאס) וגרמני (גילס בורמן) שנותנים שיקוף מנקודת מבטם לסיפור הזה".

יש לך מושג איך היא תתקבל בארץ?
"ההצגה לא מספרת רק את הסיפור של יוגוסלביה, ביה, אלא סיפור רחב יותר על פליטות, על חיים בצל טראומה של מלחמה. מהבחינה הזאת זה מהדהד להי רבה מאוד סיפורים אקטואליים אחרים שמתרחשים גם במזרח התיכון וגם באירופה. זה סיפור על המשמעות של לשרוד מלחמה והגירה למקום אחר, והזיכרון ההיסטורי שמתלווה לכך, אם אתה בצד של הקורבן או בצד של המקורבן".

ציפית שההצגה תנהל בזאת הצלחה?
"היינו מאוד מופתעים מההצלחה. בהתחלה תיכננו להעלות אותה 12 פעמים בלבד, אבל מאז היא כבר רצה שנתיים. היה לנו סיכוב גדול בגרמניה, ויש לנו הוד מנה כמעט לכל מדינה באירופה. היא פשוט הצליחה לתקוף איזה סיפור אוניברסלי של מלחמה ופליטות. הדרך שבה ההצגה מספרת את הסיפור היא כמעט תיאטרון דוקומנטרי. קשה לך לדעת מה ההבדל בין השחקנים לבין הדמויות שלהם משחקים ובין הביוגרפיה שלהם לפנטזיה".

אחרי ההצלחות האחרונות יש לך עוד חלומות?
"אני חושבת שכרגע לפחות הגשמי תי את כולם".

"לא הצלחנו להשתנות ביחד". יוסף סוויד | צילום: שאול גולן

צילום: Mara v. Kummer